

V R O U W

Verpleegkundigen vinden overlijden kind het meest traumatisch

door DENISE HOUGLAND

AMSTERDAM — „Handjes en voetjes glijden naar buiten. De baarmoedermond echter klemt als een ijzeren halsband om het hoofd van het kindje en houdt het gevangen. Met man en macht wordt getrokken. Maar het is te laat. Het kindje is dood. De teleurstelling en machteloosheid zijn groot. Vooral bij de arts-assistent. Als naar hem was geluisterd en een keizersnede was uitgevoerd, had het nog geleefd. De artsen verdwijnen. Aan mij de taak alles af te wikkelen en de ouders te troosten...”

De ervaringsverhalen van verpleegkundigen in de onlangs verschenen boeken 'Geschokt' en 'Geraakt', van Huub Buijssen en Suzanne Buis zijn, zoals ook de ondertitels aangeven, indringend. Soms zó indringend dat ze de betrokkene een psychotrauma, een psychische wond, bezorgen. De auteurs laten aan de hand van talloze korte verhalen zien hoe een schokkende gebeurtenis tot problemen kan leiden, wat de gevolgen zijn en hoe deze (moeten) worden verwerkt.

De boekjes onderstrepen het pleidooi van de bond van verpleegkundigen NU'91 voor een betere opvang na schokkende ervaringen. Uit een peiling die de bond recent onder 500 verpleegkundigen liet uitvoeren, bleek dat meer dan de helft de afgelopen vijf jaar een traumatische gebeurtenis had meegemaakt. Een groot percentage zelfs drie tot vijf keer. In maar liefst 22 procent van de gevallen werd daardoor serieus ander werk overwogen. Tijdens de vorige week gestarte CAO-onderhandelingen eiste NU'91 dan ook dat zorginstellingen, gelijk aan politie en brandweer, duidelijke protocollen voor nazorg ontwikkelen.

Ontregeld

„Dat is écht nodig”, zegt auteur Buijssen, in het dagelijks leven klinisch psycholoog en trainer sociale vaardigheden in Tilburg. „Een traumatische ervaring zet je leven compleet op zijn kop. Kenmerkend voor een psychotrauma is dat je totaal ontregeld bent. Het lichaam voert een hevige innerlijke strijd: enerzijds moet je voortdurend aan het gebeurde denken, anderzijds wil je dat helemaal niet. Een op de vijf verpleegkundigen lukt het niet binnen een maand de draad weer op te pakken en ontwikkelt op den duur zelfs een posttraumatische stressstoornis, een ernstig psychiatrisch ziektebeeld.”

Volgens de psycholoog, die al meer dan twintig boeken

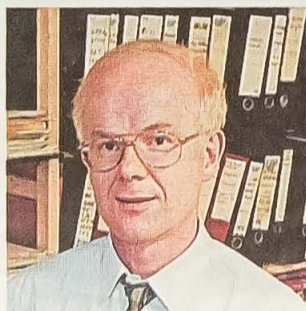
Schokkende ervaringen veroorzaken

PSYCHISCHE WONDEN

■ Eén op de vijf verpleegkundigen lukt het niet binnen een maand de draad weer op te pakken. De steun van en het praten met collega's zijn belangrijk voor het verwerkingsproces.

FOTO: JOHANNES DALHUIJSEN

■ Huub Buijssen: „Een traumatische ervaring zet je leven compleet op z'n kop.”

FOTO: OSCAR FLOS

schreef over prangende 'hoofdzaken', wordt het overlijden van een kind het meest genoemd als traumatische ervaring. Dat bleek ook uit het onderzoek van NU'91, waarvoor Buijssen een groot aantal vragen formuleerde. „Ook het maken van een fatale fout, door de persoon zelf of een collega, wordt vaak in dit verband vermeld”, vertelt hij. „Daar-

naast is zelfmoord van een patiënt een ingrijpende gebeurtenis. Dat heeft de langste nasleep en wordt met name veroorzaakt door schuldgevoelens.”

Nummer

Ter illustratie noemt Buijssen een verhaal uit 'Geschokt' dat ook hem zeer is bijgebleven:

„In de afdeling tegenover mij schuift een raam open. Een blote voet zoekt tastend rond. De grijp onmiddellijk de telefoon, maar het nummer van de afdeling wil me niet te binnen schieten. Een tweede voet verschijnt. Wanhopig zweeft mijn hand boven de draaischijf. Dan volgt het gehele lichaam. Pas bij de doffe klap, herinner ik mij het nummer...”

De verhalen in 'Geraakt' hebben een iets ander karakter. „Geraakt” verslaat specifiek de belevenissen van psychiatrisch verpleegkundigen”, vertelt Buijssen, die laat weten dat binnenkort ook de ervaringen van verpleegkundigen in de thuiszorg en geestelijke gezondheidszorg in boekvorm zullen verschijnen. „De titel legt een duidelijk verband met de agressie waarmee deze mensen te maken hebben”, vervolgt hij.

Verliefd

Als voorbeeld noemt hij het verhaal van Mary — werkzaam op een afdeling voor verstandelijk gehandicapten met een psychiatrische stoornis — over de chronisch psychotische patiënt Mark. „De jongen is verliefd op Mary. Een situatie die volledig uit de hand loopt wanneer hem ter ore komt dat Mary een relatie heeft.”

„Terwijl hij het mes bij het lemmet neemt en omhoog brengt, zegt hij op wilde toon: Als ik je niet kan krijgen, krijg ik niemand je. Ik kan geen kant op, maar weet mij los te rukken en val op de grond. Hij probeert op mij in te steken. Opeens word ik bang. Zo kan mijn leven toch niet eindigen? Ik denk aan mijn vader en moeder, mijn vriend...” En: „In een mum van tijd ben ik omringd door collega's. Ik moet huilen, maar geef daarna te kennen dat ik mijn dienst wil voortzetten.”

Niettemin loopt Mary op den duur vast en krijgt uiteindelijk het advies naar het Instituut voor Psychotrauma te gaan. Het wordt een regelrechte ramp, schrijft ze in 'Geraakt'.

Averchts

Volgens Buijssen is dat geen onbekend gegeven: „Getraumatiseerde verpleegkundigen direct doorsturen naar een psycholoog of psychiater werkt niet. Integendeel: met uitzondering van de zeer ernstige gevallen werkt dit vaak averchts. In feite vertonen deze mensen een vrij normale reactie op een abnormale situatie. Daarbij komt dat de

deuk in je zelfvertrouwen alleen maar versterkt wordt door zo'n doorverwijzing. Bovendien trekt de omgeving zich vaak terug op het moment dat professionele hulp

wordt geboden. En juist die omgeving, praten met collega's, is belangrijk voor het verwerkingsproces.”

Beide auteurs hopen dat de verhalen iets wezenlijks zullen

veranderen in zorginstellingen. „Onderzoeken alleen kunnen dit vaak niet tot stand brengen”, zegt Buijssen. De boekjes vormen een handleiding voor de beroepsgroep

zelf. Naast verhalen biedt het veel tips en adviezen van getroffen collega's en een overzicht van de meest gestelde vragen over psychotrauma's en hun verwerking.

'Geschokt, indringende ervaringsverhalen van verpleegkundigen' en 'Geraakt, indringende ervaringsverhalen van psychiatrisch verpleegkundigen' zijn verschenen bij uitgeverij Elsevier/De Tijdstroom.